

Безпека Європи на основі досвіду російсько-української війни

Анотація:

Питання безпеки країн, зокрема захист кордонів, людей та інтересів, стало визначальним в сучасному світі. Тому особливо важливо для європейців об'єднатися, мати чітку позицію та дотримуватися затверджених постулатів. У жовтні 2023 року в Будапешті відбулась подія, присвячена темі безпеки. Активна молодь з різних європейських країн зібралася, щоб обговорити поточні події, ризики та можливості взаємодії через призму зеленої візії. На жаль, майбутнє не таке світле, яким воно могло б бути. Але ми все ще можемо виправити його.

Важливість концепту безпеки

Повномасштабна війна, яку розпочала росія на території України, вкотре вказує на слабкі сторони суспільства у його неспроможності протистояти агресії та збройним конфліктам. У 2023 році війна між Ізраїлем та Палестинськими територіями потрясла світ. Стає очевидним для всіх, чому Маслоу зробив концепт "безпеки" ключовим у своїй піраміді потреб. Ми говоримо не тільки про аспект особистої безпеки, у ширшому контексті безпека є ключем до здорового розвитку та комфортного співіснування всіх сторін.

На сьогодні найбільші ризики для безпеки Європи можна пов'язати з економічними, енергетичними та культурними чинниками. Російський шантаж цінами на викопні енергоресурси (які краще взагалі не використовувати), атаки на енергетичну інфраструктуру України, а також масове використання ботоферм для просування вигідних наративів викликають паніку та дискредитують демократичне європейське суспільство. Тому, на мою думку, саме це люди повинні знати, щоб бути на сторожі, та розуміти, як цьому протидіяти.

Енергетична безпека

Енергія є рушієм функціонування держави. Водопостачання, освітлення, каналізація, транспорт і зв'язок залежать від неї – отже, в будь-якій сфері життя мешканців як міст, так і сіл, відчувається її потреба.

Проблема обстрілів російською стороною енергетичної інфраструктури також вказала на важливість енергії не лише для побутового використання. Чому світ боїться відключень електроенергії? Тому що в таких випадках на побутовому рівні практично неможливо приготувати їжу, зігрітися і підтримувати зв'язок. Крім цього, через відключення електропостачання ускладнюється проведення навчання в навчальних закладах, людям дуже важко потрапити куди-небудь, торговельні та розважальні центри зачинені. Ще один рівень проблеми — через відсутність енергії припиняється будь-яке транспортне сполучення, промисловість та заводи не можуть функціонувати, стає неможливим порятунок людей, чиї життя залежить від складного медичного обладнання. Оскільки існує кілька способів виробництва енергії, кожен з них має свої власні специфічні критерії щодо безпеки для навколишнього середовища та щодо ризиків порушення цієї безпеки:

- Атомна електростанція: Не лише обстріли атомної електростанції з боку Росії несуть небезпеку для України. Американська компанія Westinghouse планує побудувати до 9 нових великих атомних блоків на території України. Ця компанія відповідала за створення атомної електростанції на своїй батьківщині, але виявилася недостатньо надійною: реалізація проєктів затримувалася на роки, а бюджет постійно зростав. Таким чином, на додачу до небезпеки атомних електростанцій, ця компанія також може бути потенційною марнотратницею грошей.
- Гідроелектростанція: Трагедія із підривом Каховської дамби російською армією показала, що майбутні проблеми закладаються під час будівництва таких споруд — затоплення сусідніх населених пунктів, забруднення території, руйнування екосистем. Але в разі надзвичайних ситуацій наслідки ще більш руйнівні й більшою мірою непередбачувані.

Наразі дно водосховища поступово відновлюється, що свідчить про участь природи в боротьбі з наслідками техногенної катастрофи.

- Теплоелектростанції: У 2022 та 2023 роках, під час масових ракетних атак Росії на критичну інфраструктуру, зокрема знищення електропідстанцій, теплоелектростанції також піддавались обстрілам. Це тому, що не лише люстра в кухні залежить від світла та енергії, але й ланки виробництва в різних галузях.

Вплив зелених партій

Отже, якими повинні бути дії Європейської спільноти щодо організації енергетичної безпеки, особливо в контексті російсько-української війни?

По-перше, активна підтримка відновлюваної енергії. Також важливо, щоб Україна говорила не про відновлення до стану, який був до війни, а саме про перехід до джерел зеленої енергії.

По-друге, важливим є формування децентралізованої, але водночас інтегрованої електричної мережі. Тому необхідно сприяти раціональному використанню ресурсів місцевими фермами, дрібними господарствами і підприємствами та, звісно ж, переходити на відновлювані джерела енергії.

І, по-третє, не слід забувати про економне використання енергії кожним з нас. Бо хорошого потроху.

Інформаційна безпека попри пропаганду та небезпечні наративи

У сучасному світі все більше й більше розмов про інформаційну гігієну, медіаграмотність і необхідність підвищення рівня критичного мислення. І це зовсім не випадково. Тому що освіта, знання контексту і здатність порівнювати різні речі не лише допомагають бачити світ без рожевих окулярів, але і розуміти, що є фактом, а що — вигадкою.

Поняття гібридної війни все частіше з'являється в виступах важливих політичних фігур. Інформація є зброєю на психологічному рівні, що показує прецедент з росією, яка зараз активно цю зброю використовує. Тому важливо підвищувати громадську обізнаність і готувати її до можливої психологічної операції.

Пропаганда сама по собі — це поширення певних переконань серед громадськості. Наприклад, загальновідомої пропаганди здорового способу життя. Проте ми також знаємо, що все, що впливає на громадськість, може бути використане проти неї. Тому зараз росія намагається приховати не тільки матеріальні сліди своїх злочинів, але й інформацію про них. Фейкові новини, боти та ботоферми, відмова від фактів і маніпулювання даними — це найочевидніші методи, які використовуються різними російськими медіаджерелами.

Але проблема з наративами набагато серйозніша. Наративом може бути токсична ідея, що просочується в мозок через певні слова та фрази, вжиті в певному контексті. На відміну від фейків, наратив спекулює на вразливості адресатів та прихований в повідомленнях, створених на основі фактів, реальних подій. Це схоже на "гачки", які ховаються "між рядками". Наприклад, згадки про "братні народи", або вирази про схожість російської та української мов грають на користь росії, країни-терориста, що намагається просувати ідею "визволення своїх споконвічних російських територій". Сакартвело, на жаль, теж знайоме з такою ситуацією. Росіяни, які приїхали з Росії до цієї країни і не хочуть вивчати ще одну мову, змушують картвелів розуміти російську.

Курси медіаграмотності — найкраще, що може допомогти в розпізнаванні наративів і пропаганди. Також важливо намагатися уникати емоцій, говорячи на занадто чутливі теми. Буде корисною й звичка не лінуватися перевіряти першоджерело інформації, а не приймати "експерт каже" на віру.

Деколонізація

Важливо розмовляти про деколонізацію. Це корисний процес для країн стосовно їх пошуку власного шляху розвитку. Деколонізація — це процес, коли колонія відновлює свою самоідентифікацію та незалежність. Водночас країна-колонізатор повинна відмовитися від усіх претензій на території, які колись можливо належали їй територіально, у промисловому чи навіть культурному відношенні. Як ми бачимо, у цьому процесі беруть участь принаймні дві сторони, які повинні досягти компромісу — захистити власні інтереси, але так, щоб з цим були згодні обидві сторони.

З історії ми можемо пригадати приклади Османської, Австро-Угорської, Російської імперій та СРСР. Нині всі ці імперії розпалися, але країни-нащадки все ще мають небезпечні взаємовідносинах. Наприклад, самопроголошені республіки "ЛНР", "ДНР" в Україні чи "Південна Осетія" в Сакартвелло є наслідками небажання Росії "відпустити" колишні території та визнати їхнє право на незалежність. Також важливо розуміти, що колоніалізм не обмежується тільки територіальним освоєнням, але також охоплює сфери світського життя – освіту, культуру, політику. Але перед тим, як шукати способи прийняття збалансованих і правильних рішень, необхідно розглянути проблеми та інтереси кожної зі сторін.

Колоніальні країни

Найчастіше країни-колонізаторки були імперіями, які активно окупували інші території, особливо в епоху географічних відкриттів. Проте колонізаторами є також ті держави, які наразі мають значний промисловий потенціал, гроші та можливості, завдяки яким вони можуть маніпулювати іншими.

Колонізовані країни

Своєю чергою, країни, які були колоніями, страждають від такого тиску з боку держави-колонізатори, що раніше мала значний вплив. Ця залежність може бути економічною, юридичною, культурною тощо. У більшості випадків колонізатор намагається знищити ідентичність колонії, щоб зробити її частиною імперії, переконати, що вони є однією цілісною сутністю.

Значущість деколонізації

Отже, важливість розуміння процесів і проблем обома сторонами очевидна. Проте які можуть бути рішення конфліктів на основі деколонізації? З екологічної перспективи можна спробувати розпочати з наступних кроків, попри те, наскільки маленькими вони здаються на початку:

- Публічність справ, а не їх замовчання, навіть якщо це внутрішній конфлікт, який не стосується інших.
- Підтримка колонізованої країни на шляху до її незалежності. Це може стосуватися культури, технологій, виробництва. Підтримка експорту продукції, різноманітні субсидії чи надання позик. Коротко кажучи, допомога там, де вплив країни-колонізаторки все ще може відчуватися.
- Вплив на країну-колонізаторку за допомогою певних обмежень та застережень зменшить ризик подібних прецедентів. Крім того, це допоможе суспільству побачити, що за будь-які дії сторони несуть відповідальність, ніхто не залишається непокараним. Рівночасно важливо слідувати за заявами про інші країни в публічному просторі, щоб мати змогу вчасно реагувати.

Висновки

Звісно, питання безпеки є критичним для європейських країн, і не лише для них. Різноманітні геополітичні події, зокрема російсько-українська війна, продовжують висувати на перший план ключові питання та можливі вразливості. Проте, активна молодь у Європі готова захищати демократичні принципи, акцентувати на правах людини й відігравати ключову роль у сприянні зеленим трансформаціям.

Наталія Волік